

Nr 290.

Av herr **Åman m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönerglering för övningslärare m. m.

Kungl. Maj:ts proposition nr 136 angående lönerglering för övningslärare m. m. omfattar bl. a. förslag till lönegradsplaceringar för dessa lärare. De föreslagna placeringarna, vilka innebära såväl löneökningar som löneförsämringar, överensstämna i stort sett med 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag. Löneökningarna hänföra sig främst till seminariernas och folkskolans övningslärare. Lönesänkningar uppkomma för övningslärare, som tjänstgöra vid fristående realskolor, kommunala flickskolor m. fl. skolformer. De föreslagna lönesänkningarna, som i vissa fall uppgå till 4 lönegrader, ha väckt stort uppseende. Det är — såsom också departementschefen anför i propositionen — förklarligt, att detta framkallat olustkänslor bland de berörda lärarna. Mot lärarlönesakkunnigas förslag till lönegradsplaceringar ha framförts erinringar icke endast från övningslärarnas fackliga organisationer utan också från flera remissinstanser bl. a. skolöverstyrelsen och allmänna lönenämnden, som för flera kategorier av övningslärare uttalat sig för högre lönegradsplaceringar.

Frågan om avvägningen av övningslärarnas löner kan principiellt delas i två spörsmål, nämligen *dels* avvägningen övningslärargrupperna emellan, *dels* avvägningen av lönerna för varje övningslärarkategori inom olika skolformer. Vad gäller relationen mellan de olika övningslärargruppernas löneförmåner innebär Kungl. Maj:ts förslag, att tecknings-, musik- och gymnastiklärare jämställas och erhålla den högsta löneställningen, att skolkökslärarinnor och manliga slöjdlärare intaga en mellanställning samt att kvinnliga slöjdlärarinnor erhålla den lägsta lönegradsplaceringen. Vi anse det riktigt att i lönehänseende likställa de tre förstnämnda kategorierna av övningslärare. Däremot synes det oss rimligt, att lärare i hushållsgöromål och kvinnlig slöjd erhålla högre lönegradsplaceringar än vad i propositionen föreslagits.

Lärare i hushållsgöromål (skolkökslärarinnor) vid bl. a. läroverk, kommunala och praktiska mellanskolor, högre folkskolor samt folk- och fortsättningsskolor skola enligt propositionen placeras i lönegrad 18. Förslaget innebär i förhållande till nuvarande lönegradsplaceringar, att tjänsterna vid allmänna läroverk, kommunala och praktiska mellanskolor samt högre folkskolor skulle *sänkas med två lönegrader*. Departementschefen har anført, att »denna löneställning ur vissa synpunkter kan förefalla väl låg».

Av de yttranden, som avgivits över lärarlönesakkunnigas förslag, framgår, att det förefinnes en utpräglad opinion för att lärare i hushållsgöromål icke böra ha lägre lönegradsplacering än folkskollärarinnorna, d. v. s. lönegrad 21. Sålunda har skolöverstyrelsen föreslagit placering i denna lönegrad. Allmänna lönenämnden har anfört, att »arbetsuppgifternas art och omfattning kunna åberopas som stöd för en förhöjning av den föreslagna normallönegraden Ca 18 (A 14)». Överstyrelsen för yrkesutbildning anser den föreslagna lönegradsplaceringen vara väl låg och framhåller, att den genom lärarlönesakkunnigas förslag uttryckta värdesättningen av det husliga arbetets betydelse torde komma att menligt inverka på rekryteringen. Svenska landskommunernas förbund finner det icke bärande, att skolkökslärarinnorna hänföras till lägre löneställning än folkskollärarinnorna, särskilt som man från landskommunalt håll redan tidigare icke varit främmande för tanken att jämställa dessa båda lärarkategorier i lönehänseende.

Vi anse en högre lönegradsplacering än den Kungl. Maj:t föreslagit vara motiverad för lärare i hushållsgöromål, som tjänstgöra vid bl. a. läroverk, mellanskolor och folk- och fortsättningsskolor. Sakligt sett synes en placering i lönegrad 21 vara starkt motiverad. Vi vilja i anslutning härtill framhålla, att en sådan löneställning väl överensstämmer med den differentiering med hänsyn till elevernas åldersstadium, som lagts till grund för Kungl. Maj:ts förslag. Om man bortser från enstaka, speciella undantagsfall, undervisa nämligen lärare i hushållsgöromål vid de här aktuella skolformerna icke tidigare än under elevernas sjunde skolår. Med hänsyn till den allmänna återhållsamhet beträffande löneförhöjningar, som under nuvarande ekonomiska läge är erforderlig, vilja vi emellertid inskränka oss till att föreslå placering i den närmast lägre lönegraden, 20.

Lärare i kvinnlig slöjd vid bl. a. allmänna läroverk samt folk- och fortsättningsskolor ha i propositionen föreslagits bli placerade i lönegrad 16. För de allmänna läroverkens del innebär detta en *sänkning med icke mindre än fyra lönegrader*. Lärare i manlig slöjd vid nämnda skolformer ha föreslagits bli placerade i lönegrad 18 (vid lägre kompetens lönegrad 16).

Ett stort antal av de myndigheter, som avgivit yttrande över lärarlönesakkunnigas förslag, har uttalat, att lärare i kvinnlig slöjd i lönehänseende böra likställas med lärare i manlig slöjd. Sålunda ha skolöverstyrelsen, statskontoret, allmänna lönenämnden, federationen Sveriges allmänna folkskolläraryörening, Tjänstemännens centralorganisation och övningslärarorganisationerna uttalat sig för en sådan likställighet. Av de nämnda myndigheterna har skolöverstyrelsen uttalat sig för en placering i lönegrad 20 och statskontoret för lönegrad 18. Överstyrelsen för yrkesutbildning har även, i vad det avser slöjdlärarinnorna, funnit den föreslagna löneställningen vara för låg. Överstyrelsens ovan angivna uppfattning, att den låga värdesättningen av det husliga arbetets betydelse kan komma att inverka menligt på rekryteringen, avser även slöjdlärarinnorna.

Vi hålla före att starka rättvisekrav fordra, att lärare i kvinnlig och manlig slöjd jämföras i lönehänseende, och vi föreslå — i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag till lönegradsplacering för lärare i manlig slöjd med högre kompetens — att lärare i kvinnlig slöjd vid bl. a. allmänna läroverk samt folk- och fortsättningsskolor placeras i samma lönegrad.

Vad gäller frågan om avvägningen av löneförmånerna inom varje övningslärargrupp vid de olika skolformer, där lärarna tjänstgöra, har Kungl. Maj:t för övningsämnen teckning, musik och gymnastik föreslagit en differentiering mellan å ena sidan fristående realskolor och högre kommunala skolor och å andra sidan bl. a. högre allmänna läroverk. Till grund för denna differentiering ligger principen om att löneförmånerna skola avvägas med hänsynstagande till elevernas åldersstadium inom olika skolformer. Denna princip har mött kritik såväl från flera statliga myndigheter som från övningslärarorganisationerna. Genom den i propositionen föreslagna tillämpningen av nämnda princip ha lärare i teckning, musik och gymnastik vid bl. a. fristående realskolor och kommunala flickskolor placerats i lönegrad 21. Då dessa lärare nu äro placerade i 23 lönegraden, innebär förslaget en *sänkning med två lönegrader*. Flera remissmyndigheter ha påpekat risken av att befattningar vid realskolan härigenom i stor utsträckning skulle få karaktären av passagetjänster och att de högre allmänna läroverkens befattningar skulle bliva rekryterade med äldre lärare med många tjänsteår.

Det synes oss icke sakligt motiverat att hänföra lärarna vid fristående realskolor och högre allmänna läroverk till skilda lönegrader bl. a. av skäl, som direkt kunna hänföras till undervisningens metodik och innehåll, samt av den anledningen, att de disciplinära svårigheterna torde vara större på realskolestadiet än i gymnasiet högre ringar. Särskilda olägenheter ur rekryteringsynpunkt synas också vara förenade med olika löneställningar för dessa övningslärare vid realskolor och högre läroverk. Då undervisningen i teckning, musik och gymnastik vid å ena sidan fristående realskolor och kommunala flickskolor och å andra sidan högre läroverk synes oss i stort sett lika krävande och fordra samma kompetens hos lärarna, vilja vi föreslå, att tecknings-, musik- och gymnastiklärare vid dessa skolformer likställas och placeras i lönegrad 23. Genom en sådan löneställning, vilken dessa lärare redan nu åtnjuta, erhålles också en ur löneteknisk synpunkt tillfredsställande lönegradsserie (21, 23 och 25).

I propositionen har i anledning av de föreslagna lönegradssänkningarna framhållits, att de därav berörda lärarna på grund av att de hittills ofta icke haft s. k. full tjänst i verkligheten komme att erhålla löneökningar trots de föreslagna lägre lönegradsplaceringarna. Det framgår emellertid av propositionen, att vid de högre skolformerna endast 41 % av lärarna väntas erhålla full tjänstgöring. Det synes oss på grund härav ovisst, huruvida det stora flertalet av dessa övningslärare i realiteten kommer att erhålla löneförbättringar. Man torde även böra taga hänsyn till att många av de lärare, som nu icke ha

s. k. full tjänst, fått söka sig arbete på andra områden för att få ett tillskott till den inkomst de haft som lärare. Det är självklart, att de lärare, som efter genomförandet av förslagets organisatoriska åtgärder få en mera omfattande lärartjänst, helt eller delvis måste avstå från den extrainkomst de på detta sätt förskaffat sig. Då dessutom riktigheten av lärarlönesakkunnigas uttalande, att ett orsakssammanhang vid den tidigare behandlingen av övningslärares lönefråga förelegat mellan lönegradsplaceringarna och de låga timtalen å övningslärarartjänsterna, synes osäker, torde det ligga närmast till hands att behandla frågan om lönegradsplaceringarna fristående i förhållande till frågan om kombinerad tjänstgöring.

Med hänvisning till vad ovan anförts få vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 136 med förslag till löne reglering för övningslärare m. m. måtte besluta,

att ordinarie lärare i teckning, musik och gymnastik vid fristående realskolor, högre kommunala skolor och läroanstalter för blindade och dövstumma placeras i lönegrad 23,

att ordinarie lärare i hushållsgöromål vid allmänna läroverk, kommunala och praktiska mellanskolor, högre folkskolor, läroanstalter för blindade och dövstumma samt vid folk- och fortsättningskolor placeras i lägsta lönegrad 20,

att lärare i kvinnlig slöjd vid allmänna läroverk, manligt seminariums övningskola, läroanstalter för dövstumma samt folk- och fortsättningskolor i lönehänseende likställas med lärare i manlig slöjd med högre kompetens, samt

att extra ordinarie övningslärare placeras en lönegrad under här ovan föreslagna lönegrader för motsvarande ordinarie övningslärare.

Stockholm den 1 april 1948.

Valter Åman.

Ernst Hage.

Rob. Krügel.

Nils Herlitz.

Gustaf Velander.

E. A. Lindblom.

Anna Sjöström-Bengtsson.

H. Sten.

John Sandberg.

Emil Petersson.

Elon Andersson.

Ebon Andersson.

Olof Löthner.

Ingrid Osvald.

H. Weiland.

Hugo Osvald.

S. G. W. Wahlund.

Hardy Göransson.

Knut Hesselbom.